

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA LOMLOE

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15018148	CPI de Atios	Valdoviño	2023/2024

Área/materia/ámbito

Ensinanza	Nome da área/materia/ámbito	Curso	Sesións semanais	Sesións anuais
Educación secundaria obrigatoria	Xeografía e historia	3º ESO	3	105

Réxime

Réxime xeral-ordinario

Contido	Páxina
1. Introducción	3
2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias	3
3.1. Relación de unidades didácticas	5
3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas	7
4.1. Concrecións metodolóxicas	15
4.2. Materiais e recursos didácticos	16
5.1. Procedemento para a avaliación inicial	16
5.2. Criterios de cualificación e recuperación	17
5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes	19
6. Medidas de atención á diversidade	20
7.1. Concreción dos elementos transversais	21
7.2. Actividades complementarias	22
8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro	23
8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora	24
9. Outros apartados	24

1. Introducción

A presente PD está enmarcada no Decreto 156/2022, do 15 de setembro (DOG do 26/09/2022), polo que se establece a ordenación e o currículo da Ed. Secundaria na Comunidade Autónoma de Galicia e o seu obxectivo é desenvolver, e adaptar á realidade do noso centro, os preceptos neste recollido.

O CPI de Atios atópase no lugar de Atios, na parroquia de Valdoviño, no concello de do mesmo nome.

O Concello de Valdoviño ten 6.594 habitantes, repartidos entre 8 parroquias, e todas elas nutren de alumnado ó noso centro.

É un concello de diversidade natural e patrimonial, centrando a súa economía no sector terciario, xa que é receptor dunha importante cantidade de turismo, e cunha achega relevante do sector primario. Deste xeito, utilizarase o entorno próximo ao máximo, para poder entender distintos aspectos da materia.

No presente curso 2023 - 24, o número de alumnas/os de ESO en 3º da ESO, é de 60 alumnos/as.

A materia de Xeografía e Historia contribúe á percepción e a análise dunha realidade cada vez máis diversa e cambiante. A comprensión do devir a través do tempo e do espazo e a análise do cambio como froito da acción humana implica concibir a aprendizaxe do alumnado como unha invitación ao coñecemento de si mesmo e do mundo que o rodea.

Vivir en sociedade, interactuar na contorna e comprender como son as relacións que establecemos e as normas de funcionamento que as rexen resultan esenciais para que o alumnado poida asumir os seus dereitos e responsabilidades e exercitar a cidadanía cara un comportamento cívico.

Nesta liña, os contidos de 3º van na dirección de comprender o territorio como o espazo humanizado, tanto desde unha perspectiva económica como física e ambiental. Entender as dinámicas internas e externas da poboación e as súas derivadas como a diversidade da poboación, a interculturalidade, as minorías e a igualdade de xénero tamén van ser obxecto de estudo neste curso. Así mesmo, valorar que todos estes asuntos van sentir os efectos do fenómeno da globalización é outro dos eixes principais a tratar.

Desde o punto de vista histórico os contidos deste curso tratan o século XVIII, unha etapa de cambios ideolóxicos, sociais e económicos de grande repercusión que asentan as bases da organización política e económica do mundo contemporáneo ata os nosos días. As revolucións burguesas entenderanse como o marco de ruptura das estruturas do pasado (servidume) para conformar novas formas de pensamento ideolóxico e político nun novo contexto de liberalismo e de democracia, é dicir, de recoñecemento da cidadanía. A globalización, o capitalismo, as formas de traballo e a economía liberal serán cuestións que se comprendan cando se aborde a Revolución Industrial; e, igual que a sociedade, a economía e a política se transforman, a arte deste época tamén responderá a ditas mutacións adaptándose a novos gustos e demandas.

Ditos contidos están estruturados en tres bloques que son "Retos do mundo actual" no que se fai fincapé nos desafíos e problemas do presente e da contorna local e global coa perspectiva de coñecer cales son os retos do futuro ao que se enfrenta a sociedade en xeral e a española e galega en particular.

O segundo bloque "Sociedades e territorio" integra contidos que contribúen a explicar a evolución das sociedades ao longo do tempo e do espazo para comprender o devir actual e as consecuencias futuras. En definitiva, interpretar o presente desde a perspectiva do pasado como legado histórico.

O terceiro bloque de grande transversalidade é "Compromiso cívico local y global" no que se acentúan o sentido da responsabilidade e os valores democráticos dos/das alumnos/as deste nivel.

En definitiva, alumnado de terceiro comprenderá a través desta materia o presente como un proceso inacabado sobre o que é posible actuar desde unha perspectiva científica e cívica para modelar o futuro.

2. Obxectivos e súa contribución ao desenvolvemento das competencias

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX1 - Buscar, seleccionar, tratar e organizar información sobre temas relevantes do presente e do pasado, usando criticamente fontes históricas e xeográficas, para adquirir coñecementos, elaborar e expresar contidos en varios formatos.	2-3		4	1-2		1		
OBX2 - Indagar, argumentar e elaborar produtos propios sobre problemas xeográficos, históricos e sociais que resulten relevantes na actualidade, desde o local ao global, para desenvolver un pensamento crítico, respectuoso coas diferenzas, que contribúa á construción da propia identidade e a enriquecer o acervo común.	1-2			2		1-3	3	3
OBX3 - Coñecer os principais desafíos aos que se enfrontaron distintas sociedades ao longo do tempo, identificando as causas e consecuencias dos cambios producidos e os problemas aos que se enfrontan na actualidade, mediante o desenvolvemento de proxectos de investigación e o uso de fontes fiables, para realizar propostas que contribúan ao desenvolvemento sustentable.			3-4-5		3	3-4	1	1
OBX4 - Identificar e analizar os elementos da paisaxe e a súa articulación en sistemas complexos naturais, rurais e urbanos, así como a súa evolución no tempo, interpretando as causas das transformacións e valorando o grao de equilibrio existente nos distintos ecosistemas, para promover a súa conservación, mellora e uso sustentable.					2	1-2-3-4	1	
OBX5 - Analizar de forma crítica formulacións históricas e xeográficas explicando a construción dos sistemas democráticos e os principios constitucionais que rexen a vida en comunidade, así como asumindo os deberes e dereitos propios do noso marco de convivencia, para promover a participación cidadá e a cohesión social.	5					1-2		1
OBX6 - Comprender os procesos xeográficos, históricos e culturais que conformaron a realidade multicultural na que vivimos, coñecendo e difundindo a historia e a cultura das minorías étnicas presentes no noso país, e valorando a achega dos movementos en defensa da igualdade e a inclusión, para reducir estereotipos, evitar calquera tipo de discriminación e violencia, e recoñecer a riqueza da diversidade.	5				3	1-2-3		1

Obxectivos	CCL	CP	STEM	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
OBX7 - Identificar os fundamentos que sosteñen as diversas identidades propias e as alleas, a través do coñecemento e posta en valor do patrimonio material e inmaterial que compartimos para conservalo e respectar os sentimentos de pertenza, así como para favorecer procesos que contribúan á cohesión e solidariedade territorial no tocante aos valores do europeísmo e da Declaración Universal dos Dereitos Humanos.		3			1	1-2-3		1
OBX8 - Tomar conciencia do papel dos ciclos demográficos, o ciclo vital, as formas de vida e as relacións interxeracionais e de dependencia na sociedade actual e a súa evolución ao longo do tempo, analizándoas de forma crítica, para promover alternativas saudables, sustentables, enriquecedoras e respectuosas coa dignidade humana e o compromiso coa sociedade e a contorna.			5	4	2-5	1-2-3		
OBX9 - Coñecer e valorar a importancia da seguridade integral cidadá na cultura de convivencia nacional e internacional, recoñecendo a contribución do Estado, as súas institucións e outras entidades sociais á cidadanía global, á paz, á cooperación internacional e ao desenvolvemento sustentable, para promover a consecución dun mundo máis seguro, solidario, sustentable e xusto.	2					1-2-3-4	1	1

Descrición:

3.1. Relación de unidades didácticas

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
1	A Idade Moderna. As exploracións. Humanismo e Renacemento. Estados modernos. Europa do Barroco.	Trata de dar unha visión xeral da Idade Moderna.	14	17	X		
2	O Século da Razón. Transformación política. Da servidume á cidadanía.	Trata do Antigo Réxime, a Ilustración e o despotismo ilustrado, así como os síntomas e propostas de cambio. É importante destacar a figura de mulleres que na época propuñan cambios no seu rol.	8	8	X	X	
3	A chegada dunha nova dinastía en España. Uniformismo e reformismo borbónico. Crise do	Trata dos primeiros monarcas Borbón en España, o reformismo ilustrado de Carlos III e a guerra e revolución liberal en España. A	8	8	X		

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
3	Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814.	importancia da Constitución de 1812. Restauración borbónica.	8	8	X		
4	As Revolucións burguesas. A Revolución industrial e mentalidade capitalista; unha nova organización social de clases.	As ideas do liberalismo e as revoltas americana e francesa e as súas consecuencias. Así mesmo coa revolución industrial estúdase a derivada do capitalismo e a nova sociedade de clases. O rol das mulleres na época das revolucións.	8	8	X		
5	Os movementos artísticos. As artes na época da Ilustración. Rococó, Neoclasicismo, Romanticismo.	Trata de coñecer as características xerais das manifestacións artísticas deste período e a súa relación coa arte clásica. Faise fincapé na figura independente de Goya para que se analicen as pinturas de temática histórica relevantes.	6	6	X		
6	Organización política das sociedades e ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional.	Trata de estudar os rexímenes políticos e a organización dos estados e, en concreto, o Español e indicar a importancia das Institucións para velar pola paz e seguridade.	8	8		X	
7	A actividade económica.	Trata do sector primario, secundario e terciario e a tendencia á economía global cara a terciarización e o deber do respecto polo Desenvolvemento Sostible. Trata de coñecer os diferentes sistemas de organización económica e pode abordarse a produción e o traballo. Cabe abordar o deber de entendernos dentro dun mundo globalizado. Trata de explicar o funcionamento do mercado dentro da UE e o papel económico de España dentro da UE. Así mesmo abordaría a Eurorrexión Galicia-Norte de Portugal	8	8		X	
8	Relacións entre a natureza e a sociedade. A pegada humana no medio e ameazas á Terra e o entorno próximo de España e Galicia.	Abordaranse os problemas medioambientais da Terra. A emerxencia climática e a conciencia ecosocial.	6	8		X	
9	O espazo natural, rural e urbano. Formas de poboamento e a súa transformación. Evolución en España e Galicia e retos do futuro	Procura analizar os conceptos espaciais, localización, escala, proximidade espacial e facer un estudo do global ao local na escala rural e urbana e a súa evolución e retos do futuro en relación co Desenvolvemento Sostible.	6	8			X
10	Globalización, movementos migratorios e interculturalidade. A poboación e poboamento en España e Galicia. Diversidade social, multiculturalidade e igualdade de xénero.	Trata do fenómeno da globalización, os seus aspectos positivos e negativos e as súas derivadas dos desprazamentos da poboación no mundo actual, a multiculturalidade e posibles conflitos ideolóxicos e étnico culturais, diversidade e mestizaxe. Trata dos ciclos demográficos e evolución da poboación e o reto demográfico en España e Galicia. O envellecemento da poboación e as políticas demográficas. Cambios dos modos de vida	6	8			X

UD	Título	Descrición	% Peso materia	Nº sesións	1º trim.	2º trim.	3º trim.
10	Globalización, movementos migratorios e interculturalidade. A poboación e poboamento en España e Galicia. Diversidade social, multiculturalidade e igualdade de xénero.	e dos modelos de organización social.	6	8			X
11	Destrezas e actitudes do s. XXI	Trátanse as destrezas que convén manexar nas Ciencias Sociais, e as actitudes que convén ter neste s. XXI inzado de retos para a sociedade actual.	22	18	X	X	X

3.2. Distribución currículo nas unidades didácticas

UD	Título da UD	Duración
1	A Idade Moderna. As exploracións. Humanismo e Renacemento. Estados modernos. Europa do Barroco.	17

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes.

UD	Título da UD	Duración
2	O Século da Razón. Transformación política. Da servidume á cidadanía.	8

Craterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
-------------------------	------------------------	----	---

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A transformación política dos seres humanos: da servidume á cidadanía. Transicións, revolucións e resistencias: permanencias e cambios na época contemporánea. A conquista dos dereitos individuais e colectivos na época contemporánea. Orixe, evolución e adaptación dos sistemas liberais en España e no mundo a través das fontes.

UD	Título da UD	Duración
3	A chegada dunha nova dinastía en España. Uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A chegada a España dunha nova dinastía, uniformismo e reformismo borbónico. Crise do Antigo Réxime en España e Galicia ata 1814. O reformismo ilustrado en Galicia.

UD	Título da UD	Duración
4	As Revolucións burguesas. A Revolución industrial e mentalidade capitalista; unha nova organización social de clases.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.4 - Identificar os principais feitos históricos nos diferentes contextos e valorar os cambios que propiciaron nos aspectos ideolóxicos, sociais, políticos e económicos conformando as bases do mundo contemporáneo e actual; así mesmo, xustificar que feitos do pasado teñen unha incidencia no presente establecendo relacións de causalidade e consecuencialidade que todo acontecemento histórico vai provocar no futuro.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- A industrialización en Europa, España e Galicia. Transicións, revolucións, permanencias e cambios na nova orde mundial. Nacemento dunha nova sociedade.

UD	Título da UD	Duración
5	Os movementos artísticos. As artes na época da Ilustración. Rococó, Neoclasicismo, Romanticismo.	6

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- O nacemento das novas expresións artísticas e culturais ata a metade do século XIX e a súa relación coas artes clásicas. A personalidade independente de Goya. Respecto e conservación do patrimonio material e inmaterial.

UD	Título da UD	Duración
6	Organización política das sociedades e ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
--------------------------------	-------------------------------	-----------	----------

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.6 - Coñecer, valorar e exercitar responsabilidades, dereitos e deberes e actuar en favor do seu desenvolvemento e a defensa dos valores constitucionais e democráticos.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	100

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Organización política das sociedades. Ordenamento normativo autonómico, constitucional e supranacional como garante do desenvolvemento de dereitos e liberdades para o exercicio da cidadanía. Cidadanía europea e cosmopolita.

UD	Título da UD	Duración
7	A actividade económica.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	70
CA2.5 - Idear e adoptar, cando sexa posible, comportamentos e accións que contribúan á conservación e mellora da contorna natural, rural e urbana, a través do respecto a todos os seres vivos, mostrando comportamentos orientados ao logro dun desenvolvemento sustentable das devanditas contornas, e defendendo o acceso universal, xusto e equitativo aos recursos que nos ofrece o planeta.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.	TI	30
CA3.7 - Adoptar un papel activo e comprometido coa contorna, de acordo con aptitudes, aspiracións, intereses e valores propios, a partir da análise crítica da realidade económica, da distribución e xestión do traballo, e a adopción de hábitos responsables, saudables, sustentables e respectuosos coa dignidade humana e a doutros seres vivos, así como da reflexión ética ante os usos da tecnoloxía e a xestión do tempo libre.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Estruturas económicas no mundo actual: unha economía globalizada. Os sectores produtivos na Unión Europea, España e Galicia, a súa transformación e evolución. A Unión Europea como exemplo do funcionamento dos mercados. A euronrexión Galicia-Norte de Portugal.
- Dilemas e incertezas ante o crecemento, a empregabilidade e a sustentabilidade.

Contidos
- A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos.
- Emprego e traballo na sociedade da información, aprendizaxe permanente e ao longo de toda a vida.

UD	Título da UD	Duración
8	Relacións entre a natureza e a sociedade. A pegada humana no medio e ameazas á Terra e o entorno próximo de España e Galicia.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.3 - Coñecer os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, realizando propostas que contribúan ao seu logro, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	70
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.	TI	30
CA3.3 - Entender e afrontar, desde un enfoque ecosocial, problemas e desafíos pasados, actuais ou futuros das sociedades contemporáneas tendo en conta as súas relacións de interdependencia e ecodpendencia.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
- Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable. Emerxencia climática e sustentabilidade. Relación entre factores naturais e antrópicos. Modificacións, efectos e ameazas na Terra e a contorna próxima de España e Galicia. Os avances tecnolóxicos e a conciencia ecosocial.
- Interpretación do territorio e da paisaxe. Do éxodo rural á concentración urbana. O problema do despoboamento rural no ámbito estatal e autonómico. Ordenación do territorio e transformación do espazo. A importancia do espazo público. A pegada humana e a protección do medio natural.
- Implicación na defensa e protección do medio ambiente. Acción e posición ante a emerxencia climática.

UD	Título da UD	Duración
9	O espazo natural, rural e urbano. Formas de poboamento e a súa transformación. Evolución en España e Galicia e retos do futuro	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.4 - Identificar os elementos da contorna e comprender o seu funcionamento como un sistema complexo por medio da análise multicausal das súas relacións naturais e humanas, presentes e pasadas, valorando o grao de conservación e de equilibrio dinámico.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	70
CA3.6 - Contribuír ao benestar individual e colectivo a través do deseño, exposición e posta en práctica de iniciativas orientadas a promover un compromiso activo cos valores comúns, a mellora da contorna e o servizo á comunidade.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.	TI	30

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - O global e o local. A investigación en Ciencias Sociais. O estudo multicausal e a análise comparada do espazo natural, rural e urbano. A súa evolución en España e Galicia e os retos de futuro. - A transformación humana do territorio e a distribución desigual dos recursos e do traballo. Evolución dos sistemas económicos, dos ciclos demográficos, dos modos de vida e dos modelos de organización social. A loita polos dereitos laborais e sociais: o estado do benestar.

UD	Título da UD	Duración
10	Globalización, movementos migratorios e interculturalidade. A poboación e poboamento en España e Galicia. Diversidade social, multiculturalidade e igualdade de xénero.	8

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.8 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Contestar ás cuestións da proba cun mínimo de coherencia e relación co tema.	PE	70
CA1.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.	TI	30

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.5 - Rexeitar actitudes discriminatorias e recoñecer a riqueza da diversidade, a partir da análise da relación entre os aspectos xeográficos, históricos, ecosociais e culturais que conformaron a sociedade globalizada e multicultural actual, e o coñecemento da achega dos movementos en defensa dos dereitos das minorías e en favor da inclusión e a igualdade real, especialmente das mulleres e doutros colectivos discriminados.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Globalización. Os movementos migratorios e interculturalidade no ámbito mundial. Conflitos ideolóxicos e etnoculturais. - Diversidade social, etnocultural e de xénero. Migracións, multiculturalidade e mestizaxe en sociedades abertas. Historia e recoñecemento do pobo xitano e outras minorías étnicas do noso país. España, país de migrantes. Novas formas de identificación cultural. - Os ciclos e réximes demográficos. O reto demográfico en España e Galicia: Envellecemento e políticas demográficas. Cambios dos modos de vida e dos modelos de organización social. - Diversidade social e multiculturalidade. Integración e cohesión social. Medidas e accións en favor da igualdade e da plena inclusión.

UD	Título da UD	Duración
11	Destrezas e actitudes do s. XXI	18

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA1.1 - Elaborar contidos propios en distintos formatos, mediante aplicacións e estratexias de recollida e representación de datos máis complexas, usando e contrastando criticamente fontes fiables, tanto analóxicas como dixitais, do presente e da historia contemporánea, identificando a desinformación e a manipulación.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA1.2 - Xerar produtos orixinais e creativos mediante a reelaboración de coñecementos previos a través de ferramentas de investigación que permitan explicar problemas presentes e pasados da humanidade a distintas escalas temporais e espaciais, do local ao global, utilizando conceptos, situacións e datos relevantes.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.	TI	100
CA1.6 - Recoñecer os trazos que van conformando a identidade propia e a dos demais, a riqueza das identidades múltiples en relación con distintas escalas espaciais, a través da investigación e a análise dos seus fundamentos xeográficos, históricos, artísticos, ideolóxicos e lingüísticos, e o recoñecemento das súas expresións culturais.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA2.1 - Analizar procesos de cambio histórico e comparar casos da Historia e a Xeografía a través do uso de fontes de información diversas, tendo en conta as transformacións de curta e longa duración (conxuntura e estrutura), as continuidades e permanencias en diferentes períodos e lugares.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA2.2 - Utilizar secuencias cronolóxicas complexas nas que identificar, comparar e relacionar feitos e procesos en diferentes períodos e lugares históricos (simultaneidade, duración, causalidade), utilizando termos e conceptos específicos do ámbito da Historia e da Xeografía.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA2.3 - Transferir adecuadamente a información e o coñecemento por medio de narracións, pósteres, presentacións, exposicións orais, medios audiovisuais e outros produtos.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA2.7 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social, e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA3.1 - Establecer conexións e relacións entre os coñecementos e informacións adquiridos, elaborando sínteses interpretativas e explicativas, mediante informes, estudos ou dosieres informativos, que reflectan un dominio e consolidación dos contidos tratados.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA3.2 - Realizar propostas que contribúan ao logro dos Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable, aplicando métodos e proxectos de investigación, incidindo no uso de mapas e outras representacións gráficas, así como de medios accesibles de interpretación de imaxes.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		
CA3.4 - Recoñecer movementos e causas que xeren unha conciencia solidaria, promovan a cohesión social e traballen para a eliminación da desigualdade, especialmente a motivada por cuestión de xénero, e para o pleno desenvolvemento da cidadanía, mediante a mobilización de coñecementos e estratexias de participación, traballo en equipo, mediación e resolución pacífica de conflitos.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		

Criterios de avaliación	Mínimos de consecución	IA	%
CA3.8 - Contribuír á consecución dun mundo máis seguro, xusto, solidario e sustentable, a través da análise dos principais conflitos do presente e o recoñecemento das institucións do Estado, e das asociacións civís que garanten a seguridade integral e a convivencia social, así como dos compromisos internacionais do noso país en favor da paz, a seguridade, a cooperación, a sustentabilidade, os valores democráticos e os Obxectivos de Desenvolvemento Sustentable.	Elaborar unha tarefa na que amose os comportamentos e accións mínimos que se requiren no CA.		

Lenda: IA: Instrumento de Avaliación, %: Peso orientativo; PE: Proba escrita, TI: Táboa de indicadores

Contidos
<ul style="list-style-type: none"> - Sociedade da información. Procura, tratamento da información, uso de datos en contornas dixitais e avaliación e contraste da fiabilidade das fontes. O problema da desinformación. Uso específico do léxico relativo aos ámbitos histórico, artístico e xeográfico. - Cultura mediática. Técnicas e métodos das Ciencias Sociais: análise de textos, interpretación e elaboración de mapas, esquemas e sínteses, representación de gráficos e interpretación de imaxes a través de medios dixitais accesibles. Tecnoloxías da información xeográfica. - Análise e interpretación de conceptos espaciais: localización, escala, conexión e proximidade espacial. - Igualdade de xénero e formas de violencia contra as mulleres. Actitudes e comportamentos sexistas - Métodos de investigación no ámbito da Xeografía e da Historia. Metodoloxías do pensamento histórico e do pensamento xeográfico. - As fontes históricas como base para a construción do coñecemento sobre o pasado contemporáneo. Contraste entre interpretacións de historiadores. - O patrimonio como ben e como recurso. Posta en valor, difusión e xestión da riqueza patrimonial.

4.1. Concrecións metodolóxicas

Consideramos que neste nivel da educación obrigatoria é necesario priorizar as estratexias metodolóxicas de carácter motivador, que estimulen o interese do alumnado polos temas tratados na materia.

Para iso, as Unidades Didácticas desenvolveranse por medio dunha metodoloxía esencialmente activa, limitándose ó máximo a exposición maxistral, que se tentará reducir á explicación dos conceptos máis confusos, buscando a participación constante do alumnado na construción dos coñecementos. Deste xeito, farase unha lectura das unidades didácticas, fomentando tamén a competencia clave lingüística, e procederase á conseguinte explicación por parte do/da docente.

Esta explicación, poderá verse enriquecida con documentos de diversa índole, tanto escritos, coma audiovisuais.

Esta materia facilita tamén o dar unha aplicación práctica ós temas, partindo no posible da súa contorna inmediata, da realidade que eles/as coñecen, e evitando que lles resulten afastados ou carentes de interese.

Dentro do posible tentárase facer algunha saída para observar en directo algúns dos fenómenos estudados na aula: coñecer unha industria ou unha estrutura agraria, visita a un museo de arte contemporánea, etc.

Na aula alternaranse os traballos e actividades individuais cos desenvolvidos en pequeno e gran grupo, facilitando a comunicación entre o alumnado e a súa participación na clase.

Potenciaranse as estratexias de busca e tratamento da información, tanto escrita -prensa, manuais, monografías, etc. - como oral ou visual -medios de comunicación, diapositivas, etc.-

Dentro de cada unidade comezarase por explorar os coñecementos previos sobre o tema: tormentas de ideas, preguntas na aula..., e a continuación daranse a coñecer os obxectivos da unidade para que o alumnado saiba o que se pretende conseguir en cada momento.

Tentarase ademais atender a cada alumno/a de forma individualizada, e flexibilizar o traballo adaptándose ós

distintos ritmos dos rapaces e rapazas. Consideramos necesario permitirlle ao alumnado que afonde naqueles aspectos que lles resulten máis interesantes da materia, e que aporte en todo momento as súas opinións sobre o desenvolvemento dos contidos.

4.2. Materiais e recursos didácticos

Denominación
Apuntamentos da docente
Edixgal
Fichas
Caderno do alumnado
Material audiovisual

Hoxe en día contamos cunha grande diversidade de recursos pedagóxicos para cada momento didáctico ou metodoloxía a empregar.

O libro de texto é un importante apoio para o profesorado e para o alumnado xa que aglutina todas as unidades que se van traballar ao longo do curso e terase en conta, pero case coma material complementario.

Empregarase fundamentalmente, material elaborado pola docente, ao que se poderá acceder a través da plataforma de aprendizaxe Edixgal, onde se poderán programar traballos e actividades (visualizar vídeos, realizar tarefas interactivas...) que enriquezan a didáctica.

O alumnado requirirá dun caderno de traballo onde plasmará as tarefas de xeito ordenado e con boa presentación. Dito cartafol será unha mostra máis do traballo do/a alumno/a e da súa progresión.

Hoxe en día o manexo das TIC son necesarias pois ofrecen moitas vantaxes pero a docente será selectiva no seu emprego e transmitirá ao alumnado a necesidade do seu uso responsable.

As novelas ou o cine que traten algún dos aspectos do currículo de terceiro adoitan ser un material atractivo para afondar e comprender os contidos. Estes poden ser traballados na súa totalidade ou parcialmente segundo a organización e dispoñibilidade temporal.

Pode dispoñerse de xogos históricos para ser empregados nalgunha ocasión pois favorecen un bo clima escolar.

Malia que estamos nun momento moi tecnolóxico non se poden descartar os traballos de carácter manual, elaborados con material funxible, como os pósteres ou murais temáticos xa que é importante que o alumnado planifique, deseñe e constrúa co fin de que desenvolva as súas destrezas e a súa proactividade.

No curso de terceiro abórdanse temáticas que, en grande medida, están en boga como a globalización, o medio ambiente, o mundo laboral, as migracións, a democracia...etc, polo que o emprego da prensa resulta interesante para darlle ese enfoque práctico e de realidade á aprendizaxe.

En definitiva, deben empregarse diferentes materiais didácticos coa intención de diversificar non só a metodoloxía senón tamén a aprendizaxe individual.

5.1. Procedemento para a avaliación inicial

Partiremos dunha avaliación inicial coa que pretendemos valorar os coñecementos previos e os esquemas mentais do alumnado. Un instrumento desta avaliación pode ser unha proba inicial ou preguntas orais, que nos oriente cara ao establecemento das estratexias de aprendizaxe e a realización das actividades máis axeitadas, para a total e correcta consecución dos obxectivos previstos.

Deste xeito, e tamén antes de comezar unha unidade didáctica, farase unha tormenta de ideas ou pequenas preguntas recordatorio, destinadas a enlazar o xa aprendido co que se vai a aprender.

A consecuencia dos resultados obtidos polo alumnado, a partir da realización de ditas probas, adoptaranse as medidas oportunas para facilitar o proceso de ensinanza aprendizaxe.

O mecanismo para comunicarse coas familias, será as respectivas titoras/es, priorizando, tal e como se establece nas distintas ordes que rexen esta programación, os contactos a través das canles telemáticas.

De tódolos xeitos, contéplase que se podan adoptar medidas organizativas, ou curriculares, en función das necesidades de dito alumnado.

5.2. Criterios de cualificación e recuperación

Pesos dos instrumentos de avaliación por UD:

Unidade didáctica	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8	UD 9	UD 10
Peso UD/ Tipo Ins.	14	8	8	8	6	8	8	6	6	6
Proba escrita	100	100	100	100	100	100	70	70	70	70
Táboa de indicadores	0	0	0	0	0	0	30	30	30	30

Unidade didáctica	UD 11	Total
Peso UD/ Tipo Ins.	22	100
Proba escrita	0	70
Táboa de indicadores	100	30

Criterios de cualificación:

Tódolos contidos, están enlazados coas competencias clave, nos criterios de avaliación e os obxectivos da materia.

E para calquera deles, establécense os seguintes graos de concreción:

Excelente: o alumnado comprendeu e executou de forma global, clara e con detalle os termos do CA sen ningún tipo de erro nin omisión. Cualificación: 4/4

Bo: o alumnado comprendeu e executou de forma global e clara os termos do CA, incorrendo nalgún tipo de erro ou omisión non substancial. Cualificación: 3/4

Elemental: o alumnado comprendeu e executou de forma básica o CA, incorrendo nalgún tipo de erro ou omisión. Cualificación: 2/4

Insuficiente: o alumnado non comprendeu nin executou o CA presentando moitos erros significativos ou omisións substanciais. Cualificación: 1/4

Non realizado: o alumnado non executou o CA. Cualificación: 0

Establécese unha correspondencia numérica entre o grao de consecución dos CA e a cualificación deste tipo de saberes.

Por exemplo, se unha pregunta dunha proba escrita se puntuía sobre 1, o grao de concreción do CA avaliado, estará entre 0 / 0,25 / 0,5 / 0,75 ou 1, aplicando a relación anterior.

Os instrumentos empregados para valorar os criterios de cualificación serán dous:

a) probas escritas:

realizadas durante o período de tempo que comprenda o trimestre. Haberá as probas que o/a docente considere necesarias, e poderán ter dúas partes:

- Unha de carácter conceptual, e consistirá na definición de conceptos ou no desenvolvemento de cuestións e temas, a modo de redaccións, nas que se amose a asimilación dos contidos conceptuais.

- Unha de carácter procedimental, e consistirá na realización de exercicios diversos: interpretación de mapas, elaboración de resumos e esquemas, identificación e comentario de gráficas, identificación e comentario de imaxes artísticas, comentario guiado de documentos históricos sinxelos...

Ditas probas escritas puntuaranse numericamente do 0 ao 10, entendendo que o aprobado se sitúa no 5. Para poder obter unha cualificación positiva, é preciso que se realice como mínimo a metade da parte conceptual e a metade da

parte procedimental, é dicir, non se poderá deixar en branco toda a parte práctica, ou toda a parte teórica. En caso contrario, a proba será avaliada cun 4.

En caso de detectar ao alumnado copiando ou utilizando métodos non idóneos, procederase a retirar o exame e puntuar cun cero (0) dita proba.

De igual xeito, durante a realización das probas escritas, o alumnado non poderá estar en posesión nin utilizar dispositivos telefónicos móbiles nin calquera outro dispositivo electrónico ou doutro tipo, que permita o almacenamento de información. A posesión e/ou uso dalgún destes dispositivos por parte do alumnado, e o coñecemento de dito feito por parte do profesorado, implicará a retirada da proba e a cualificación desta cun cero (0). A nota destas probas suporá o 70 % da nota final de trimestre.

b) táboas de indicadores:

realizadas durante o período de tempo que comprenda o trimestre. Para valoralas, terase en conta:

- a correcta execución das actividades feitas no caderno, cunha presentación nunhas condicións mínimas de organización, limpeza, lexibilidade e composición correctas
- a valoración de pequenos traballos de investigación, redaccións ou calquera outro tipo de exercicios propostos polo docente para a súa realización fóra ou dentro da aula
- actitudes amosadas ante os distintos contidos, tanto en tarefas coma no día a día na aula

Respecto ás tarefas a realizar, tanto de aula coma de fogar, a nota asignada, será proporcional ao traballo realizado é dicir: se nun trimestre se marcaron 10 tarefas, e o alumnado só realizou 5 adecuadamente, obtería 1'5 puntos nas táboas de indicadores.

A nota destas táboas suporá o 30 % da nota final de trimestre.

Tanto nas probas coma nos traballos encargados valorados con táboas de indicadores, poderá restarse puntuación por faltas de ortografía, expresión e puntuación, en caso de que se produzan moitas, e sempre e cando a docente o crea necesario e eficaz para poder emendar a situación.

A cualificación trimestral obterase sumando a nota media das probas que se foron realizando ao longo do trimestre, cun valor equivalente ao 70%, á porcentaxe que lle corresponda segundo as táboas de indicadores dentro do 30% restante.

Dita suma realizarase, en caso de que a nota media das probas sexa, de polo menos, catro puntos (4). En caso contrario, a cualificación trimestral será insuficiente.

A cualificación trimestral será positiva, cando a nota resultante da suma da media de probas máis as táboas de indicadores, sexa de polo menos cinco puntos (5).

Como o rexistro da nota numérica en XADE, esixe o uso dun número enteiro, dita nota obterase coa utilización do redondeo:

- se a suma final obtida é un número enteiro, esa mesma será utilizada.
- se a suma final obtida é un número decimal, redondearase ó enteiro superior no caso de que os decimais teñan un valor igual ou maior de cincuenta e cinco (exemplo: 6,55 ou 7,8 transcribíranse nas actas cun 7 ou un 8 respectivamente).
- redondearase ó enteiro inferior sen decimais no caso de que estes teñan un valor inferior a 55 (exemplo: 6,5 ou 7,3 transcribíranse como un 6 ou un 7 respectivamente).

A cualificación final do curso obterase achando a nota media das tres avaliacións, sempre e cando, ningunha delas fora cualificada con menos de 4. Nese caso, a cualificación final será insuficiente.

A cualificación final será positiva, cando esa nota media sexa de, polo menos, cinco puntos (5).

Como o rexistro da nota numérica en XADE, esixe o uso dun número enteiro, dita nota obterase coa utilización do redondeo:

- se a nota media obtida é un número enteiro, esa mesma será utilizada.
- se a nota media obtida é un número decimal, redondearase ó enteiro superior no caso de que os decimais teñan un valor igual ou maior de cincuenta e cinco (exemplo: 6,55 ou 7,8 transcribíranse nas actas cun 7 ou un 8 respectivamente).
- redondearase ó enteiro inferior sen decimais no caso de que estes teñan un valor inferior a 55 (exemplo: 6,5 ou 7,3 transcribíranse como un 6 ou un 7 respectivamente).

En caso de que algunha alumna ou alumno non compareza aos pertinentes exames e non xustifique a ausencia de maneira debida, non poderá repetir a proba, obtendo unha avaliación negativa nela, e consignarase coma un cero (0).

En caso de que xustifique a ausencia, aportando unha documentación válida a criterio da docente, realizarase a proba o día da súa incorporación e, unha vez comprobada e aceptada a xustificación, procederase a cualificar a proba.

Crterios de recuperación:

Cando unha avaliación trimestral sexa negativa, o alumnado terá a oportunidade de recuperala, preferentemente despois do período vacacional correspondente. Para dita recuperación, realizarase unha proba escrita de similares características que as trimestrais, e avaliaranse os mesmos contidos que ao longo do trimestre a recuperar. De igual maneira que aquelas tarefas ou actitudes que necesiten ser recuperadas, e que foran cualificadas a través das táboas de indicadores.

En caso de que tras a recuperación da avaliación, continúe con cualificación negativa, poderá realizar unha proba final no mes de xuño, para recuperar aquelas avaliacións que consten como suspensas. En dita proba, avaliaranse os mesmos contidos que ao longo do ou dos trimestres a recuperar.

Ditas probas de recuperación trimestrais e de xuño, serán cualificadas coma APTA ou NON APTA. En caso de ser apta, coma nota numérica consignarase cun 5. En caso de non apta, consignarase a nota que xa se establecera na avaliación trimestral, para calcular a nota a recoller en XADE coma nota final ordinaria.

En ditas recuperacións, nas que aparecerán exercicios correspondentes á materia dos parciais trimestrais, deben completalos correctamente nun número proporcional, non podendo deixar en branco todos os exercicios dun parcial. Por exemplo, unha alumna/o que teña que recuperar a 1ª avaliación, a través dunha proba de 10 exercicios, onde cinco corresponden ao 1º parcial e cinco ao 2º parcial, non terá aprobado se só realizase os cinco primeiros; debe realizar, cando menos dous de cada. En caso contrario, a proba avaliarase coma non apta, e consignarase un 4.

5.3. Procedemento de seguimento, recuperación e avaliación das materias pendentes

O alumnado con materias pendentes, terá a opción de escoller dous tipos de avaliación, segundo o crean conveniente.

Para a elección, enviarase unha circular ás súas familias a principio de curso explicando os dous procedementos, e deberá vir de volta asinada, conforme entenden os dous, están de acordo coa escolla feita polo alumnado e están ao tanto dos prazos de entrega en caso de entregar os boletíns periódicos.

Na primeira modalidade, combinarán a realización de traballos prácticos ó longo do curso que se recollerán periodicamente (novembro, xaneiro e marzo), con exames parciais e un exame final que se levará a cabo no mes de maio, para poder recuperar algún dos parciais suspensos.

O programa de traballo, estará baseado nos contidos traballados polo alumnado durante o curso pasado. As actividades propostas serán divididas por unidades repartidas en cadernos de traballo. Unha vez realizadas serán entregadas, dentro dos prazos estipulados, para a súa corrección e puntuación.

O profesorado que imparta as respectivas materias, será o encargado de supervisar as distintas actividades de avaliación encamiñadas á superación da materia pendente, e resolverá as dúbidas que o alumnado poida presentar con respecto ós exercicios a entregar ou entregados.

A entrega correcta e dentro dos prazos previstos dos traballos encomendados ao alumnado, suporá un 40% da nota trimestral.

Os exames parciais que se realizarán trimestralmente, suporán o 60% restante da nota. Dito exame, versará sobre os contidos traballados nos cadernos de actividades trimestrais.

A cualificación final da materia pendente, obterase achando a nota media obtida en cada recuperación trimestral, sempre e cando, ningunha delas fora cualificada con menos de 4. Nese caso, a cualificación final será insuficiente.

Para que a materia se considere superada, deberá obter en total e como mínimo, cinco puntos (5). A materia cualificarase coma APTA ou NON APTA, consignando no XADE cinco puntos (5).

Na circunstancia de que o alumnado que escolleu a avaliación combinada, non fixese un ou dous dos cadernos, poderá acollerse á avaliación só por exame, para facilitarlle a superación da materia.

Igualmente, poderá presentarse ao exame de maio, para recuperar algunha das cualificacións trimestrais negativas.

A segunda modalidade, será a realización unicamente de exames parciais e outro exame final que se levará a cabo no mes de maio, para poder recuperar algún dos parciais suspensos. Estes exames ou probas, suporán o 100 % da nota final.

Buscamos deste xeito, que o alumnado poda escoller a modalidade que mellor se axeite ás súas capacidades e/ou circunstancias, e poda así, superar a materia pendente.

A cualificación final da materia pendente, obterase achando a nota media obtida en cada recuperación trimestral, sempre e cando, ningunha delas fora cualificada con menos de 4. Nese caso, a cualificación final será insuficiente.

Para que a materia se considere superada nesta modalidade, deberá obter como mínimo, cinco puntos (5). A materia cualificarase coma APTA ou NON APTA, consignando no XADE cinco puntos (5).

En calquera das dúas modalidades, en caso de cualificación negativa no mes de maio, o alumnado poderá presentarse a un exame de recuperación en xuño. Ao alumnado que tivera escollida a modalidade de entrega de traballos trimestrais, conservaráselle as cualificacións positivas que obtivera nos distintos trimestres.

En base ao establecido na RESOLUCIÓN do 26 de maio de 2022, da Secretaría Xeral de Educación e Formación Profesional, pola que se ditan instrucións para o desenvolvemento das ensinanzas de Educación Infantil, Educación

Primaria, Educación Secundaria Obligatoria e Bacharelato no curso académico 2023/24, o alumnado que acceda a un Programa de Diversificación Curricular con materias pendentes de cursos anteriores integradas nalgún dos ámbitos, consideraranse superadas se se supera o ámbito correspondente. Polo tanto, o alumnado nesta situación, que teña esta materia pendente, teraa superada automaticamente no caso de superar o Ámbito Sociolingüístico de 3º de PDC, entregando coma apoio as actividades trimestrais. En caso de non superar o Ámbito, poderá acceder a unha proba levada a cabo no mes de maio, e outra de recuperación en xuño que lle permita recuperala de xeito individual ao Ámbito.

6. Medidas de atención á diversidade

Neste nivel educativo é máis frecuente que nos cursos de Primaria a existencia de alumnos e alumnas con moi diferentes necesidades educativas debido ás súas diversas capacidades, motivacións, estilos de aprendizaxe e intereses.

Por iso é necesario ofrecer diferentes respostas dentro da aula, que se poden concretar nos seguintes aspectos:

No referido ós obxectivos didácticos, procuraremos que haxa un equilibrio entre os distintos tipos de capacidades a desenvolver, de forma que o alumnado atope diferentes vías para alcanzar os mesmos obxectivos. Por exemplo:

Capacidades cognitivas: obxectivos referidos a identificar, recoñecer, etc.

Capacidades afectivas: obxectivos referidos á valoración e aprecio do patrimonio, de actitudes cívicas, habilidades sociais...

Capacidades de inserción social: obxectivos orientados á valoración das repercusións de diversos feitos, á mellora do contorno social, etc.

Capacidades de relación interpersonal: realización de tarefas en grupo, participación en debates, etc.

Ademais disto priorizaranse as capacidades transversais, de forma que o alumnado que non consigan algún obxectivo da etapa a través da materia de Xeografía e Historia, poida facelo a través doutras.

No referido os contidos tentarase:

- Fixar prioridades, é dicir, distinguir entre os contidos substanciais, que resulta básico aprender, e outros contidos accidentais que poden ser complementarios dos anteriores.

- Establecer un equilibrio entre os distintos tipos de contidos (conceptos, procedementos e actitudes) tal e como se fixo cos distintos tipos de capacidades nos obxectivos didácticos.

Na avaliación procuraremos:

Deseñar distintos niveis de complexidade, diferenciando tres graos de dificultade:

1. Que recoñeza e identifique

2. Que analice e valore

3. Que analice e valore criticamente a información

Tentarase que cada alumno/a alcance os tres niveis, pero o grao de abstracción e dificultade de cada un permitirá diversificar os resultados do alumnado.

Partindo das avaliacións iniciais en cada unidade e ao principio do curso considerarase a necesidade de utilizar reforzos ou exercicios complementarios.

Utilizaranse estratexias de avaliación variadas, como expoñemos no apartado de avaliación, para contribuír á atención á diversidade.

Por último, hai unha serie de medidas de aula que favorecen o desenvolvemento da diversidade e que en parte sinalamos no apartado de metodoloxía:

- Uso de metodoloxías diversas, combinando os métodos de exposición e indagación.

- Actividades diferenciadas segundo a posibilidade de alcanzar un grao ou outro de afondamento nos obxectivos.

- Materiais non homoxéneos, combinando o libro de texto ou as monografías específicas con medios audiovisuais que contribúan a reforzar a motivación ou a aportar tarefas específicas a alumnado con dificultades de aprendizaxe.

- Agrupamentos flexibles, de forma que o alumnado poida ser cambiado de lugar en función das necesidades da clase, sobre todo para o traballo en pequeno e gran grupo.

- Utilización de ritmos distintos, acordes coas capacidades e posibilidades dos alumnos e alumnas.

Finalmente, para aquel alumnado que non consiga acadar os obxectivos mínimos a través de todas estas medidas ordinarias de aula, recorrerase a:

- Reforzos educativos, consistentes na explicación personalizada da materia coa realización de exercicios específicos. O alumnado que precise dun reforzo, haberá de alcanzar en calquera caso os obxectivos mínimos da materia para obter unha avaliación positiva.

- Adaptacións curriculares individualizadas, realizadas en colaboración co Departamento de Orientación e que poderán incidir tanto nos contidos como na metodoloxía e mesmo nos obxectivos, con probas deseñadas particularmente para os alumnos e alumnas que o necesiten.

7.1. Concreción dos elementos transversais

	UD 1	UD 2	UD 3	UD 4	UD 5	UD 6	UD 7	UD 8
ET.1 - Comprensión lectora, oral e escrita	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.2 - Educación Dixital, Creatividade	X	X	X	X	X	X	X	X
ET.3 - Educación para o Emprendemento Social e Empresarial							X	X
ET.4 - Espírito crítico e científico		X	X	X	X			
ET.5 - Educación Emocional e para a Saúde								
ET.6 - Educación para a Igualdade de Xénero, de Orientación Sexual...								
ET.7 - Educación Cívico - Social	X							
ET.8 - Educación Ambiental							X	X
ET.9 - Educación para a Paz e resolución de Conflitos	X	X	X	X		X		

	UD 9	UD 10	UD 11
ET.1 - Comprensión lectora, oral e escrita	X	X	X
ET.2 - Educación Dixital, Creatividade	X	X	X
ET.3 - Educación para o Emprendemento Social e Empresarial	X		X
ET.4 - Espírito crítico e científico			X
ET.5 - Educación Emocional e para a Saúde		X	X
ET.6 - Educación para a Igualdade de Xénero, de Orientación Sexual...		X	X
ET.7 - Educación Cívico - Social		X	X
ET.8 - Educación Ambiental	X	X	X
ET.9 - Educación para a Paz e resolución de Conflitos			X

Observacións:

Serán traballados todos os elementos transversais, en especial a comprensión lectora e a expresión oral e escrita pois o alumnado vai ter que ler en diferentes formatos e redactar resumos, opinións, textos, comentarios xeográficos e históricos, etc.

Por suposto traballar a educación cívica, a igualdade, o coidado do medio ambiente, educación para paz, en definitiva, os ODS... é prioritario nesta materia e neste curso xa que gran parte dos temas curriculares xiran arredor destes aspectos.

Así mesmo, a comunicación audiovisual será aproveitada dun xeito responsable en todas as unidades pois servirán de apoio á práctica docente e ao desenvolvemento das competencias das TIC do alumnado.

Como tema transversal inclúese a comunicación pois vanse promover os debates ordenados nos que se cumpran as normas de respecto e a tolerancia polas opinións contrarias que, en definitiva, implican a unha actitude cívica e a asunción dos valores constitucionais e democráticos.

O emprendemento tamén se considera importante por canto se pretende que o alumnado realice propostas e promova unha actitude proactiva e participativa para levar a cabo os traballos de aula e/ou emitir propostas que enriquezan o clima da aula.

7.2. Actividades complementarias

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita ao Parlamento de Galicia e outros monumentos da cidade compostelá	<p>Obxectivos: - Comprobar in situ o funcionamento do Parlamento Galego, eixo vertebrador da vida política galega. - Coñecer as instalacións, tempos de intervención, medios para facelo... dos que dispoñen os e as parlamentarias galegas. - Recoñecer as características dunha sociedade democrática e seus mecanismos de funcionamento. - Comprender a importancia do Estatuto Galego e contextualizalo historicamente. Data: Segundo trimestre. Lugar de realización: Santiago de Compostela. Repercusións económicas: Custo do desprazamento. Profesorado responsable: docente de 3º da ESO. En caso de que a ratio o esixa, asistiría outro docente do departamento a maiores, ou aquel que tivera dispoñibilidade de facelo.</p>			X
Visita a algunha instalación relacionada con algún dos sectores económicos (explotación agrogandeira, factoría Citroën Vigo, gran hipermercado...)	<p>Obxectivos: - Recoñecer as actividades produtivas que forman parte dos distintos sectores produtivos. - Describir as características das distintas fases de produción e distribución dos bens e servizos. - Recoñecer os elementos que interveñen en ditos procesos. - Recoñecer a importancia da industria no seu entorno máis achegado ou, no seu defecto, na comunidade autónoma. Data: 3º trimestre. Lugar de realización: Vigo, bisbarra de Arzúa... Repercusións económicas: Custo do desprazamento. Profesorado responsable: docente de 3º da ESO. En caso de que a ratio o esixa, asistiría outro docente do departamento a maiores, ou aquel que tivera dispoñibilidade de facelo.</p>			X

Actividade	Descrición	1º trim.	2º trim.	3º trim.
Visita ao centro de interpretación da Batalla de Rande, Meirande e ao Museo do Mar de Vigo	<p>Obxectivos: - Ter curiosidade e querer coñecer formas de vida doutras épocas. - Valorar a importancia do mar na nosa comunidade tanto no pasado coma no presente. - Coñecer as distintas artes de pesca e o desenvolvemento destas no tempo. - Desenvolver a empatía polas crenzas e forma de vida doutras épocas. Data: 2º trimestre. Lugar de realización: Vigo e arredores. Repercusións económicas: Custo do desprazamento, entradas. Profesorado responsable: docente de 3º da ESO. En caso de que a ratio o esixa, asistiría outro docente do departamento a maiores, ou aquel que tivera dispoñibilidade de facelo.</p>	X	X	

Observacións:

Todas as actividades complementarias axudan a potenciar a motivación, a comprensión e a aprendizaxe do alumnado así como a saír da rutina.

Permiten afondar nos contidos do currículo e comprobar a súa aplicación real .

A nivel persoal, facilitan a socialización do alumnado, desenvolver a súa creatividade e descubrir as súas habilidades fóra do ámbito escolar.

Agora ben, é preciso que estas sexan escollidas adecuadamente, sexan motivadoras e se adapten ao nivel de comprensión do alumnado.

Establécense tres fases para a preparación e desenvolvemento destas actividades:

-Unha primeira fase previa que consiste na preparación do alumnado. Nela dáselle información do tema e propóñense tarefas para desenvolver durante a actividade.

-Unha segunda fase ou fase central consistente na actividade propiamente dita durante a cal o alumnado deberá coller datos e información.

-Xa na aula unha terceira fase de feed-back para comprobar o resultado da experiencia.

8.1. Procedemento para avaliar o proceso do ensino e a practica docente cos seus indicadores de logro

Indicadores de logro
Adecuación da programación didáctica e da súa propia planificación ao longo do curso académico
Presentación dos contidos (conceptos, procedementos e actitudes)
Recursos e organización da aula
Metodoloxía empregada
Actividades na aula
Instrucións, aclaracións e orientacións ás tarefas do alumnado
Seguimento control do proceso de ensino-aprendizaxe
Organización xeral da aula e o aproveitamento dos recursos
Clima da aula

Medidas de atención á diversidade
Tense en conta a diversidade
Clima de traballo na aula
Motivación inicial do alumnado

Descrición:

O proceso de avaliación ten un carácter continuo e comprende tres funcións básicas, referidas a unha fase concreta ou momento determinado do proceso avaliativo:

I. Avaliación inicial: ten lugar antes do comezo do plan ou programa e permite coñecer a realidade educativa e as necesidades do contexto do que se deriva a intervención. É a realizada como fase previa á elaboración desta programación.

II. Avaliación Formativa: ten lugar durante a implantación de dito programa e proporciona información durante o desenvolvemento do proceso para efectuar os cambios e axustes necesarios.

Para realizar a avaliación e seguimento da presente programación, en cada reunión mensual do Departamento os membros, irán valorando as adaptacións feitas na mesma, de forma que os problemas atopados poderán ser solucionados sobre a marcha. Unha vez ó mes este seguimento, coas modificacións realizadas, farase constar na acta das reunións.

III. Avaliación Final: Determina o alcance dos resultados acadados ó remate do proceso. A finalidade é medir a funcionalidade do plan ou programa no seu conxunto e as posibles modificacións para conseguir unha mellora.

Para realizar as distintas fases de avaliación e poder detectar as posibles modificacións, os membros do Departamento no seu conxunto valorarán os resultados obtidos polos alumnos e alumnas dos distintos cursos e materias, o grao de cumprimento dos obxectivos xerais e por cursos, e unha enquisa sobre a práctica docente cuberta polo alumnado.

8.2. Procedemento de seguimento, avaliación e propostas de mellora

O profesorado realizará de xeito continuo o seguimento da programación atendendo á súa temporalización, criterios establecidos de avaliación, contidos a impartir, metodoloxía, etc....todo isto coa finalidade de ir axustando e incluso modificando aqueles aspectos didácticos que crea convenientes para que dita programación resulte máis real, aplicable e operativa.

Farase un seguimento da programación e da práctica docente a través da aplicación PROENS por avaliación trimestral, recolléndose datos sobre a temporalización, os axustes dos Criterios de Avaliación, os instrumentos de avaliación, a ponderación dos mesmos, etc.. Toda esta información xunto coa referida aos contidos, metodoloxía, avaliación, etc., será valorada polo docente e os/as membros do Departamento indicando, sobre todo, as posibles razóns das dificultades do desenvolvemento da programación (polo clima da aula, recursos, diversidade de alumnado, etc.). De todo isto se elaborará un informe detallado nas actas do departamento.

Para avaliar o proceso de ensino deben empregaranse os indicadores de logro establecidos na programación e comprobar o seu grao de cumprimento.

Finalmente, nas memorias de final de curso aparecerán recollidas as propostas de mellora que fosen necesarias poñer en práctica nos cursos sucesivos, procurando ir axustando a programación á temporalidade e á realidade.

9. Outros apartados

1. Plan de fomento da lectura

Na aula desenvolveranse estratexias de comprensión lectora como as seguintes: - Lectura en voz alta. O alumnado lerá por quenda en voz alta, diferentes parágrafos, ben do libro de texto, ben de artigos de xornais ou outro tipo de textos aportados polo profesorado. O docente realizará a continuación una serie de preguntas, para comprobar o grao de comprensión adquirido pola clase. - Lectura en voz baixa. Lectura individual dalgún texto, sobre o cal o alumnado realizará actividades escritas que servirán para coñecer o nivel de comprensión acadado. - Narrativa. Utilización da novela histórica para reforzar ou complementar algunha das unidades didácticas máis áridas.

2. Tratamento do fomento das TICs. Plan Dixital. Programa Polos Creativos

Colaboramos na aplicación do Plan Dixital existente no centro, fomentando o uso das novas tecnoloxías e de tódalas posibilidades que nos ofrecen. Algúns dos usos das TIC que temos previsto facer son os seguintes: - Busca de información en páxinas web, para completar traballos: de investigación para expoñer na aula, sobre diferentes personaxes, feitos históricos... - Uso de programas informáticos como Power Point, Canva, Clipchamp... tanto por parte do profesorado como do alumnado. - Uso do encerado dixital e da aula de informática. - Uso dalgunha aplicación de móbil que sirva para practicar calquera dos contidos ou habilidades pertencentes ás materias. - Uso da plataforma EDIXGAL. - Uso de tódolos materiais que se faciliten ao centro en caso de entrar a formar parte do programa Polos Creativos, para o cal fixemos achegas dende este departamento.